

Kmety Bemmel együtt Aleppóba utazott. Itt lakott 1851. végéig, majd többekkel együtt Angliába ment.

Török nevét Laczkó Mihály tanulmányában, Kursid pasaként jelöli meg. Ezzel szemben a Pesti Napló 1851. június 2. (370. sz.) az Aleppóban tartózkodók között Kmetyt „Izmael basa” névvel illeti és a Pallas Lexikon is ezzel a névvel örökíti meg akként, hogy a krími háború befejeztével „...a béke helyreállításával mint Iszmail pasa, török császári nyugdíjat nyert”. (Pallas, Bp., X. kötet, 1895.)

Családi naplónk 1855-ből, a krími háború idejéből a következő bejegyzést tartalmazza: „Fel derülvén az 1855-ik év... 18-ik júniusban Szepasztopol Malakov nevű erődítménye elfoglalása végett rohamot rendeltek... Szepasztopolnak tehát déli része, a malakovi erősség bevetett ugyan ekkor a várossal együtt a szövetségesek által, de bizony azért nagyobb része az erődítménynek, nevezetesen az éjszakai erődítmények a cár kezében maradtak szinte az esztendő végéig. K. nevű kisebbszertű városka az oroszoknak feladta magát, mely várba Kmety Magyar Országból való és 1848/49-ik évben egyik magyar tábornok, mint Török tábornok kintelen volt az éhség miatt feladni azt, miután segítséget sehonnan nem kapott és már még a lovakat is mind megemésztvén, majd elvesztenek a katonák.”

Karsz volt az a kisebb város, amelyet Muravjev cári tábornok ellen védett Kmety. Meg kell említeni, hogy Karsznak egyik erődjét „Madzsar-Tabia”-nak nevezték el azokról az útegekről, melyeket a tábornok magyar katonái kezeltek. (Vajon él-e még ez az elnevezés napjainkban?) Említésre méltó az is, hogy Kmetyvel együtt itt harcolt több volt szabadságharcos bajtársa: így Fazil pasa néven Kohlman József honvéd ezredes és Tüköri, aki később Garibaldí ezredesként szerzett hírnevet a magyarságnak. Velük együtt Kmetynek sikerült kis lovas csapatallal áttörni az orosz ostromgyűrűn.

Kmety tábornokot Karsz védelméért a szultán díszkarddal tüntette ki és emlékérmét veretett. A békekötés után Karsz védelmét terjedelmes emlékiratban örökítette meg Kmety. Indokolt lenne, hogy ezt a munkáját és Görgey emlékiratára adott válaszát ugyanúgy megjelentetné könyvkiadásunk, mint most Görgey visszaemlékezéseit. Az egyenlő elbírálás elve, a reális történelmi szemlélet érdekében is, ezt kívánja meg!

Egyes adatok szerint Kmety áttért mohamedán hitre, mások szerint nem. Tény, hogy Londonban, a kensagreeni protestáns temetőben, protestáns egyházi szertartás szerint temették el, mert hitét és magyarságát soha nem tagadta meg.

A megemlékezést a bajtárs és jó barát, Thurzó Miklós jellemzésével zárom: aki így írt a szabadsághősről: „Kmety fáradhatatlan, tevékeny, elszánt, figyelmes, nem túlságosan vakmerő; de bátor és számitó, szigorú; de igazságos, kedélyes, szeretetreméltó, a fényt és kitüntetést nem vadászó, lelkiismeretes és mi legfőbb, a magasztosságig magyar hadvezér volt!”

Dr. Kovássy Zoltán

Szepsi Csombor Márton Napok Szepsi (Moldava nad Bodvou) évek óta egyre színvonalasabb rendezvénysorozattal állít emléket a város jeles szülöttének, a XVII. század nyitott szemmel járó utazójának és útleírójának. De nemcsak a fiatalon elhunyt Szepsi Csombor Mártonra emlékezünk a műsorban, hiszen erre sem az életmű, sem a mértékadó egészséges lokálpatriotizmus nem enged teret. Amiért éppen ő ad indokot, azt szellemi hagyatékának örökösei, e kisváros lakói kötelességüknek érzik: az erkölcsös magatartást, más népek megbecsülését, egymás értékeinek felmutatását, szűkebb közösségünk művelését. Az első nap e belső építkezés eredményeinek bemutatását szolgálta. Amatőr képzőművészek tárták városuk ele munkáikat: Szabó Ottó és Suszter Viktor grafikákkal, Lomnický Lubomír fafaragásokkal, ifj. Remák Béla pedig fotóival lepté meg a megnyitóra összesereglett nem kis tömeget. A Magvetők ve-

gyeskar, a Bódvácska gyermek színjátszó csoport, a Mozaik irodalmi színpad, a Bódva táncgyűttes, az asszonykórus adott izelítőt tudásából, valamint a tíz évvel ezelőtti Bódva erre az egy alkalomra újra egybeállt táncosai léptek fel. A Csámborgó együttes zenéjére tartották az immár meghonosodott táncjátékot. Az István a király című filmmel emlékeztek az államalapító király halálának évfordulójára. Torna-Abauj megye történelmében kalandozva Csorba Csaba, miskolci levéltár-igazgató segítségével indult a szombat délután, hogy aztán Haumann Péter előadói estje végezzen terhelépróbat a terem befogadóképességén. Vasárnap már csak az inyencek és a kitaróbbak jöttek el Pécsi L. Dániel koronaékszerekről tartott előadására. Végül Zalabai Zsigmonddal és a Madách Kiadó igazgatójával találkozhattak az érdeklődők.

Mihályi Molnár László